

Hoofdstuk 29

Internationaal Beleid

Jurgen Tack - Koen Devos - Instituut voor Natuurbehoud

Dit hoofdstuk geeft een kort overzicht van de belangrijkste overheidsdiensten die zijn betrokken bij de implementatie van het internationale natuur- en milieubeleid in Vlaanderen. Tevens wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste internationale akkoorden en verdragen met betrekking tot de natuur, uitgezonderd de Europese richtlijnen (zie hoofdstuk 30 Speciale Beschermingszones). Onderstaande opsomming is niet volledig, maar geeft een overzicht van de belangrijkste natuurbehoudsverdragen met een actieve deelname van Vlaanderen (België). Een meer uitgebreid overzicht van de belangrijkste internationale regelgeving en afspraken voor natuurbehoud, -herstel en -ontwikkeling wordt gegeven in Martens 2000 [220]. Sinds 18 mei 1993 hebben de gewesten de bevoegdheid om verdragen af te sluiten in gewestelijke aangelegenheden. De federale overheid blijft bevoegd voor de verdragen die hun bevoegdheden aangaan. De procedure bij gemengde verdragen, waarvoor zowel het gewest als de federale overheid bevoegd zijn, wordt geregeld door een samenwerkingsakkoord.

1 Beleidsplanning

Voor internationale verdragen kunnen worden geïmplementeerd in het Vlaamse natuurbeleid hebben ze al een lange tocht afgelegd langs tal van officiële instanties. Een kort overzicht van de belangrijkste instanties die bij dit proces zijn betrokken:

- De federale leefmilieuadministratie
Deze administratie vervult een beperkte rol. De meeste leefmilieubevoegdheden zijn immers overgeheveld naar de gewesten. Tot de bevoegdheidsdomeinen van de federale leefmilieuadministratie behoort o.a. het mariene leefmilieu. De administratie vervult ook een coördinerende rol. Een voorbeeld hiervan is het secretariaat van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid.
- De milieuadministratie van de gewesten
Binnen de Vlaamse milieuadministratie houdt de afdeling Europa en Milieu zich bezig met de voorbereiding en de implementatie van de Europese regelgeving. Deze afdeling onderhoudt de internationale contacten

en staat in voor het overleg met de federale overheid en met de andere gewesten als het over internationale natuur en milieuaangelegenheden gaat. Dit gebeurt in nauw overleg met de afdelingen Natuur en Bos en Groen die ook rechtstreeks deelnemen aan internationaal overleg.

- De Interministeriële Conferentie Leefmilieu (ICL)
Deze Conferentie bestaat uit de milieuministers van de drie gewesten en van de federale overheid. Ook de federale minister die verantwoordelijk is voor het wetenschapsbeleid maakt deel uit van deze groep. Samen zijn ze verantwoordelijk voor het internationale natuur- en milieubeleid. De dossiers voor de ICL worden voorbereid door het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM).
- Het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM)
Dit Comité bestaat uit tal van stuurgroepen die specifieke dossiers opvolgen. Voor natuurbeleid zijn de drie belangrijkste de Stuurgroep Biodiversiteitsverdrag die het Biodiversiteitsverdrag opvolgt, de Stuurgroep Bos en de Stuurgroep Natuur die het merendeel van de andere internationale verdragen over natuur opvolgt. Voorbeelden hiervan zijn het Ramsar-verdrag, het Bonn-verdrag, het Bern-verdrag.
De federale en regionale overheden worden in deze stuurgroepen vertegenwoordigd. Voor Vlaanderen zetelen in de stuurgroepen Natuur en Bos, AMINAL - afdeling Europa en Milieu, AMINAL afdeling - Natuur, het Instituut voor Natuurbehoud en deskundigen uit de Vlaamse wetenschappelijke instellingen.
- De Directie Europese Integratie en Coördinatie bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken (afdeling P10 en P11)
Deze directie is verantwoordelijk voor de coördinatie ter voorbereiding van het Belgisch standpunt in de Raad en binnen de Europese Unie.
- De Belgische Permanente Vertegenwoordiging (PV) in de Europese Unie
Deze PV is het eerste contactpunt tussen de Raad en de Commissie enerzijds en België anderzijds. Ze zorgt er ook voor dat vragen van de Raad en van de Commissie bij de juiste administratie terechtkomen. Aan het hoofd van de PV staat de Belgische Ambassadeur van de Europese Unie.

2 Internationale overeenkomsten

2.1 Ramsar-overeenkomst

Dit Verdrag is een internationale overeenkomst over watergebieden die een internationale betekenis hebben. Het is genoemd naar de plaats in Iran waar het verdrag in 1971 tot stand is gekomen.

Ramsar: 2 februari 1971

Parlementaire goedkeuring België: 22 februari 1979

Ratificatie België: 4 maart 1986

Publicatie Belgisch Staatsblad: 12 april 1979

Inwerkingtreding in België: 4 juli 1986

+ Protocol tot wijziging van de overeenkomst (Parijs, 3 december 1982; parlementaire goedkeuring Vlaanderen: Decreet 14 juli 1998; publicatie Belgisch Staatsblad 22 augustus 1998; federale goedkeuring: Wet 10 mei 1994; publicatie Belgisch Staatsblad 3 september 1999; ratificatie België: 28 oktober 1998)

+ Amendement op de overeenkomst (Regina, 28 juni 1987; parlementaire goedkeuring Vlaanderen: Decreet 14 juli 1998; publicatie Belgisch Staatsblad 22 augustus 1998; federale goedkeuring: Wet 10 mei 1994; publicatie Belgisch Staatsblad 3 september 1999; ratificatie België: 28 oktober 1998)

Het doel van het Ramsar-verdrag is het wereldwijd behoud van waterrijke gebieden van internationale betekenis - in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels - en de bevordering van het verstandig gebruik van watergebieden. Het begrip watergebieden verwijst naar moerasen, vennen, veen- en plasgebieden, natuurlijk of kunstmatig, blijvend of tijdelijk, met stilstaand of stromend water, zoet, brak of zout, met inbegrip van zeewater waarvan de diepte bij eb niet meer bedraagt dan 6 meter.

Het Ramsar-verdrag is het eerste natuurbehoudsverdrag dat uitsluitend betrekking heeft op het behoud van habitats. Het wordt opgevolgd door de Conferenties van de verdragspartijen.

In België zijn er oorspronkelijk zes Ramsar-gebieden aangeduid, waarvan 4 in Vlaanderen (KB van 27 september 1984 tot aanwijzing van de watergebieden van internationale betekenis, BS, 31 oktober 1984):

- Het Zwin en omgeving (530 ha)
- De Blankaart en de IJzerbroeken (totale oppervlakte na de uitbreiding van het gebied in 1987: 2630 ha)
- Schorren van de Beneden-Zeeschelde (420 ha)
- De Kalmthoutse heide (2200 ha)

Een vijfde Ramsar-gebied, 'de Vlaamse banken' (kustbanken voor de westkust), behoort juridisch, door de ligging in zee, niet tot het Vlaamse Gewest. Het is Belgisch grondgebied en valt dus onder de federale bevoegdheid.

In de Ramsar- (en vogelrichtlijn-) gebieden heeft de Vlaamse overheid voor bepaalde activiteiten een aantal beschermingsmaatregelen of beperkingen wettelijk vastgelegd. Het gaat onder meer over volgende maatregelen:

- een vergunningsplicht voor vegetatiewijzigingen
- een MER-plicht voor werken die de waterhuishouding beïnvloeden, zoals ruilverkavelingen
- een verbod op het gebruik van loodhagel

Voor meer informatie over de Vlaamse (Belgische) Ramsar-gebieden: o.a. [192, 190 en 187].

Op COP6 in Brisbane is een 'Ramsar Strategic Plan' opgesteld voor de periode 1996-2002. Hierin worden acht doelstellingen geformuleerd. Voor de implementatie in Vlaanderen moeten meer gerichte beschermingsmaatregelen worden ingevoerd en moeten extra Ramsar-gebieden worden aangeduid.

Naar aanleiding van World Wetland Day op 2 februari 2001 heeft Vlaams minister voor Leefmilieu Vera Dua de intentie geuit om 3 nieuwe Vlaamse Ramsar-gebieden te erkennen: de Oostkustpolders tussen Brugge, Knokke en Oostende, de Bourgoyen-Ossemeersen in Drongen (Gent) en het Vijvergebied in Midden-Limburg. Het gaat om 3 gebieden die zijn opgenomen in een lijst van 13 internationaal belangrijke watervogelgebieden in Vlaanderen. Deze lijst is opgesteld door het Instituut voor Natuurbehoud en gepubliceerd in het Natuurrapport 1999 [188]. De afdeling Natuur en het Instituut voor Natuurbehoud hebben van de minister de opdracht gekregen om de erkenning en de aanduiding van de 3 gebieden als Ramsar-gebied voor te bereiden. Ook is er door minister Dua gevraagd een dossier op te stellen waarin zowel de wetenschappelijke onderbouwing als een voorstel tot afbakening van de gebieden op kaart zijn opgenomen. Het advies is in November 2001 overhandigd aan de minister [123]. In januari 2003 waren nog geen verdere stappen ondernomen om de aangeduide gebieden ook officieel te erkennen.

Op 31 januari 2002 is ter gelegenheid van World Wetland Day het Belgisch Nationaal Ramsar Comité opgericht. Dit Comité heeft als doel een link te vormen tussen het beleid in België enerzijds en het Ramsar-verdrag anderzijds. Het Comité verzorgt ook de nodige doorstroming van informatie in België en de rapportering. Tot slot geeft de groep advies over de aanduiding van nieuwe gebieden. Het Nationaal Ramsar Comité bestaat uit experts uit de drie Belgische regio's.

2.2 Biodiversiteitsverdrag

Rio de Janeiro: 5 juni 1992
 Parlementaire goedkeuring door België: 11 mei 1995
 Parlementaire goedkeuring door Vlaanderen: 19 maart 1996 (BS 24 mei 1996)
 Ratificatie door België: 22 november 1996
 Publicatie Belgisch Staatsblad: 2 april 1997
 Inwerkingtreding in België: 20 februari 1997

Landen die het verdrag ratificeren zijn verplicht de 42 artikels van het verdrag te implementeren, inclusief de ontwikkeling van een nationale biodiversiteitstrategie en nationale biodiversiteitactieplannen (artikel 6a). De nationale monografie is intussen ver gevorderd en de publicatie verwacht in de loop van 2003. Een andere verplichting is de ontwikkeling van een 'Clearing House Mechanism'. Dit is het beschikbaar maken van informatie over biodiversiteit in de ruimste zin van het woord. Deze taak is toebedeeld aan het Belgisch Nationaal Knooppunt dat gevestigd is in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. De informatie kan worden geraadpleegd via het internet (<http://www.kbinirsnb.be/bch-cbd/homepage.htm>).

De opvolging van het verdrag gebeurt door de Conference of Contracting Parties (COP of Conferentie van deelnemende partijen). De vergaderingen van de leden worden aangeduid door het nummer van de vergadering. Zo ging van 8 tot 19 april 2002 COP6 door in Den Haag, Nederland. De COP-vergaderingen worden voorbereid door technisch-wetenschappelijke bijeenkomsten van de leden. Deze vergaderingen dragen de naam Subsidiary body on scientific, technical and technological advice (SBSTTA). De dagdagelijkse coördinatie van het verdrag ligt in de handen van het secretariaat in Montreal (Canada).

In België wordt het verdrag opgevolgd door het Nationaal Knooppunt dat instaat voor de informatieverspreiding. Het Nationaal Knooppunt is ook verantwoordelijk voor de rapportering. In 2001 is het tweede nationale rapport opgesteld [315]. Dit rapport geeft een overzicht van de stand van zaken op Belgisch niveau en verwijst naar de gewesten.

De officiële standpunten worden voorbereid door de Stuurgroep Biodiversiteit die onder de autoriteit staat van CCIM. De aanbevelingen worden gebruikt ter ondersteuning van de bepaling van de officiële Belgische standpunten door de Interministeriële Conferentie voor het Leefmilieu (ICL). In de Stuurgroep Biodiversiteit is Vlaanderen vertegenwoordigd door wetenschappers, wetenschappelijke instellingen, beleidsmensen en het regionaal knooppunt Vlaanderen waarvan de verantwoordelijkheid bij AMINAL - afdeling Natuur ligt. De stuurgroep is bijzonder actief geweest tijdens het Belgische Voorzitterschap van de

Europese Unie. Na het Europese Voorzitterschap is de stuurgroep slechts bij uitzondering bij elkaar geroepen. De oprichting van het Belgisch Biodiversiteitplatform in 2000 heeft als doel het Belgisch wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de biodiversiteit te verbinden met de doelstellingen van onder andere het Biodiversiteitsverdrag en met het wetenschappelijke programma DIVERSITAS. Het Belgisch Biodiversiteitplatform bestaat uit drie leden. Vlaanderen wordt vertegenwoordigd wordt door één lid van het Instituut voor Natuurbehoud. De gewesten zijn bevoegd voor "het wetenschappelijk onderzoek in het raam van hun bevoegdheden, met inbegrip van het onderzoek ter uitvoering van internationale of supranationale overeenkomsten of akten". De federale overheid op haar beurt is bevoegd voor het wetenschappelijk onderzoek dat nodig is voor de uitoefening van haar bevoegdheden, de uitvoering en organisatie van netwerken voor gegevensuitwisseling, het ruimtevaartonderzoek, de federale wetenschappelijke en culturele instellingen en de programma's en acties die een homogene uitvoering vereisen op federaal of internationaal vlak [198].

2.3 Verdrag over de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten - CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)

Washington Convention: 3 maart 1973
 Parlementaire goedkeuring België: 28 juli 1981
 Ratificatie België: 3 oktober 1983
 Publicatie Belgisch Staatsblad: 30 december 1983
 Inwerkingtreding in België: 1 januari 1984
 + Protocol voor wijziging (Bonn, 22 juni 1979; parlementaire goedkeuring België: 28 juli 1981; ratificatie België: 3 oktober 1983; publicatie Belgisch Staatsblad 30 december 1983; inwerkingtreding in België: 13 april 1987)
 + Protocol voor wijziging (Gaborone, 30 april 1983; parlementaire goedkeuring België: niet vereist; ratificatie België: 30 juli 1985; publicatie Belgisch Staatsblad: 27 november 1985; inwerkingtreding in België: nog niet in werking getreden)

De landen die dit verdrag hebben geratificeerd beperken de internationale handel van bedreigde diersoorten. Welke soorten dit zijn, staat op een lijst die ze samen hebben opgesteld. Dit verdrag voorziet eveneens in een reglementering en een controle van andere soorten die zouden kunnen worden bedreigd. In de praktijk reglementeert CITES de internationale handel in exemplaren van wilde dier- en plantsoorten. Dit omvat export, het opnieuw exporteren en de import van levende en dode dieren en planten en van onderdelen en derivaten van deze dieren

en planten. Op grond van het CITES-verdrag leveren de verdragspartijen toestemmingen en certificaten af voor de handel van plant- en diersoorten als aan specifieke voorwaarden is voldaan. Deze documenten moeten kunnen worden voorgelegd bij de import en export van plant- en diersoorten. Het secretariaat van het verdrag heeft in samenwerking met WWF en IUCN het TRAFFIC-netwerk 'Wildlife exploitation monitoring programme' opgezet. Dit bevordert de uitwisseling van gegevens en een institutionele omkadering.

Daar de controle op de import en export van plant- en diersoorten aan de buitengrenzen (havens, luchthavens, enz.) gebeurt, is dit verdrag in de eerste plaats een federale aangelegenheid.

De administratieve instanties van het verdrag in België zijn:

- voor dieren: Dienst voor diergeneeskundige inspectie
- voor planten: Dienst voor plantenbescherming

Deze diensten staan in voor de aflevering van de vereiste vergunningen. De rapportageverplichtingen voor België worden opgevolgd op federaal vlak, in overleg met het CCIM-Natuur.

In het begin van de jaren '80 heeft de EU twee Verordeningen goedgekeurd om CITES te implementeren: Verordening (EG) N° 3626/82 en Verordening (EG) N° 3418/83. In december 1991 heeft de Commissie met het oog op de eenmaking van de Europese markt, voorgesteld om de Verordening van 1982 te vervangen door een meer allesomvattende wetgeving. Het wegvallen van de binnengrenzen en dus ook van de controle aan deze binnengrenzen maakte een herziening van de Verordening van 1982 absoluut noodzakelijk. Specifieke aandacht moest besteed worden aan de effectiviteit van de buitengrenzen.

De nieuwe wetgeving is uiteindelijk aangenomen op 9 december 1996 (Verordening (EC) N° 338/97 on the Protection of Species of Wild Fauna and Flora by Regulating Trade Therein). Deze wetgeving werd van kracht op 1 januari 1997.

Op hetzelfde ogenblik is de Verordening van 1983 met gedetailleerde informatie over het vergunningenbeleid vervangen door Verordening 939/97.

Deze twee nieuwe verordeningen implementeren niet alleen de CITES-overeenkomst maar ook alle wijzigingen die zijn aangebracht door de opeenvolgende vergaderingen van deelnemende partijen.

2.4 Verdrag over toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieu-aangelegenheden

Århus: 1998

Internationale inwerkingtreding: 30 oktober 2001 (het verdrag is nog niet in werking getreden)

Ratificatie: nog niet geratificeerd

Op 25 juni 1998 is te Århus (Denemarken) in het kader van de Economische Commissie voor Europa (ECE) van de Verenigde Naties (VN), het 'Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden' gesloten. België was één van de ondertekenende partijen. Op 30 oktober 2001 trad het verdrag internationaal in werking. In België is het verdrag nog niet in werking getreden. Op mondiaal niveau is de participatie van burgers en plaatselijke organisaties een belangrijk punt op Agenda 21. Dit is een document dat is goedgekeurd tijdens de VN-Conferentie over milieu en ontwikkeling (UNCED) (Rio, 1992). Het verdrag van Århus stelt dat overheden het publiek moeten assisteren bij de inspraak in besluitvorming en dat ze informatie over milieuaangelegenheden moeten verzamelen en ter beschikking moeten stellen van het publiek. Naar aanleiding van de ratificatie van het Verdrag van Århus heeft de EU een ontwerprichtlijn opgesteld om een aantal relevante Europese richtlijnen, zoals de Richtlijnen inzake afvalstoffen, nitraten, luchtkwaliteit, milieueffectbeoordeling, IPPC, aan de bepalingen van dit verdrag aan te passen. Door deze internationale wetgevende initiatieven, zal het belang van maatschappelijke organisaties ongetwijfeld toenemen. Ze zullen immers volop gebruik maken van het groeiende aanbod aan inspraakkansen die uit deze evolutie voortvloeien om de besluitvorming te beïnvloeden. Daarbij zullen ze een belangrijk deel van de bestaande maatschappelijke opinies kanaliseren en verdedigen.

Het deel van het verdrag dat betrekking heeft op toegang tot informatie lijkt sterk op EU-Richtlijn 90/313. Het gevolg voor de Europese Instellingen is dat zij voor het eerst onder de 'toegang tot informatie'-bepalingen vallen (art. 2, onder d). De paragrafen die betrekking hadden op inspraak door de bevolking zijn eveneens grotendeels gebaseerd op de Europese MER-Richtlijn en de IPPC-richtlijn. Op een aantal belangrijke onderdelen gaat het verdrag verder dan de EU-regelgeving. Deze Europese regelgeving zal dus moeten worden aangepast als de EU daadwerkelijk partij wil worden van het verdrag.

Ook de Belgische federale en Vlaamse gewestelijke wetgeving zal moeten worden aangepast aan deze nieuwe EU-richtlijnen.

2.5 Verdrag over de bescherming van trekkende wilde diersoorten of Bonn-verdrag

Bonn: 23 juni 1979

Parlementaire goedkeuring België: 27 april 1990

Ratificatie België: 11 juli 1990

Publicatie Belgisch Staatsblad: 29 december 1990

Inwerkingtreding in België: 1 januari 1990

De Verenigde Naties hebben in 1979 het Verdrag aangenomen over het behoud van trekkende wilde diersoorten (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals – CMS). Dit verdrag wordt ook het Bonn-verdrag genoemd. Het geeft een referentiekader voor het behoud van trekkende soorten en hun habitat door middel van een strikte bescherming of een sluitende internationale regelgeving. Het Bonn-verdrag werd internationaal van kracht in 1983. Intussen is het verdrag al in 80 landen geratificeerd. Van deze 80 landen zijn er 32 Europese landen. Het verdrag tracht een strikte bescherming te bieden aan trekkende wilde diersoorten die bedreigd zijn in het geheel of een deel van hun verspreidingsgebied. De landen die lid zijn van het Bonn-verdrag stellen samen beschermingsmaatregelen op voor sterk bedreigde soorten, sluiten multilaterale overeenkomsten over de bescherming van trekkende wilde diersoorten en organiseren gemeenschappelijke onderzoeksactiviteiten. Bijlage 1 bevat de bedreigde trekkende soorten waarvoor bepalingen zijn opgesteld over de bescherming van de leefgebieden en waarvoor directe ingrepen op en exploitatie van de dieren wordt tegengegaan. Onder het Bonn-verdrag zijn verschillende overeenkomsten afgesloten. Hiervan zijn er drie van belang voor Vlaanderen:

Overeenkomst voor de bescherming van vleermuizen in Europa (EUROBATS)

- Londen, 1991; inwerkingtreding: 16/1/1994; goedkeuring door Vlaanderen: Decreet van 23 maart 2001; publicatie Belgisch Staatsblad: 26 april 2001; ratificatie voor Vlaanderen: besluit van 3 mei 2002; publicatie Belgisch Staatsblad: 24 juli 2002
- Overeenkomst afgesloten tussen België, Denemarken, Duitsland, Luxemburg, Nederland, Groot-Brittannië, Zweden en Noorwegen. De laatste jaren hebben zich nog een aantal landen aangesloten.
- De overeenkomst bepaalt dat het opzettelijk vangen, houden of doden van vleermuizen verboden is (tenzij vergund). De deelnemende landen moeten ook sites identificeren die belangrijk zijn voor de instandhouding, de bescherming, de overwintering en het fourageren van vleermuizen. Deze sites moeten tevens worden beschermd tegen beschadiging en verstoring.

Overeenkomst over de instandhouding van kleine walvisachtigen in de Oostzee en de Noordzee (ASCOBANS)

- New York: 1992; inwerkingtreding: 29 maart 1994; geratificeerd in België op 14/5/1993
- Overeenkomst afgesloten tussen België, Denemarken, Duitsland, Finland, Groot-Brittannië, Nederland, Zweden en de EG.
- Dit verdrag is van toepassing op alle soorten, ondersoorten of populaties van tandwalvissen in het gebied met uitzondering van de potvis. Het verdrag verplicht de participerende staten om maatregelen te nemen voor de instandhouding, het onderzoek en het beheer van deze soorten, de bescherming en het beheer van hun leefgebieden (voorkomen van lozingen), de beperking van bijvangsten door wijzigingen in te voeren in vissersuitrusting en visserijpraktijken, de reglementering van activiteiten die de voedselbronnen aantasten en het voorkomen van belangrijke hinder. De verdragstaten streven tevens naar de invoering in hun nationale wetgeving van een verbod op de vangst en het opzettelijk doden van kleine walvisachtigen en van de verplichting om elk gezond dier dat is gevangen opnieuw vrij te laten.

Overeenkomst voor de bescherming van Afrikaans-Euraziatische migrerende watervogels (AEWA)

- Den Haag: 1995; inwerkingtreding: 1/11/1999; ratificatieprocedure in België: lopende
- Deze overeenkomst heeft een zeer brede geografische reikwijdte. Ze beschrijft een gedetailleerd actieplan. In dat plan is sprake van een verplichte uitwerking van juridische maatregelen voor de onttrekking van vogels, de verstoring en de handel. Het actieplan voorziet ook in habitatbescherming en beheer van menselijke activiteiten met impact op het voortbestaan van trekkende watervogels. De nadruk van het plan ligt veeleer op duurzaam gebruik dan op strikte bescherming.

Bijlage 2 bevat soorten waarvan men verwacht dat de internationale samenwerking gunstige effecten zal hebben op hun instandhouding.

Tijdens COP6 (1999) is België verkozen als vice-voorzitter van de 'Standing Committee'. Een secretariaat dat werkt onder de auspiciën van UNEP, levert de nodige administratieve ondersteuning van het verdrag. Een permanente commissie zorgt voor de beleids- en administratieve ondersteuning tussen de opeenvolgende bijeenkomsten van de COP. Een wetenschappelijk comité geeft advies over wetenschappelijke en technische materie. Dit comité bestaat uit deskundigen die zijn aangesteld door de individuele lidstaten en de COP. De lidstaten zijn verplicht om op regelmatige tijdstippen te rapporteren over het verdrag [9].

2.6 Verdrag over het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa of Bern-verdrag

Bern: 19 september 1979
Parlementaire goedkeuring door België: 20 april 1980
Ratificatie door België: 24 augustus 1990
Publicatie Belgisch Staatsblad: 29 december 1990
Inwerkingtreding in België: 1 december 1990

Het Bern-verdrag over het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa is een initiatief van de Raad van Europa en werd aangenomen in 1979. Het verdrag werd internationaal van kracht in 1982 en is al geratificeerd door 44 landen. De voornaamste doelstellingen van het verdrag zijn de bescherming van flora en fauna en hun natuurlijk milieu op het Europese grondgebied en het promoten van internationale samenwerking tussen de lidstaten op het gebied van natuurbescherming. De nadruk ligt op de bescherming van bedreigde en kwetsbare soorten en hun gebieden en dan vooral op trekkende soorten.

De ondertekenaars van het verdrag verplichten zich ertoe alle mogelijke maatregelen uit te voeren om de bescherming van de natuurlijke omgeving van wilde fauna- en florasoorten te verzekeren. Deze maatregelen moeten worden opgenomen in het nationale plannings- en natuurontwikkelingsbeleid van de lidstaten en in de beheermaatregelen over natuurvervuiling, met specifieke aandacht voor wilde fauna en flora. De lidstaten zullen ook educatieve initiatieven ondersteunen en algemene informatie verspreiden over de bescherming van wilde dieren en planten en hun natuurlijke milieu.

- Bijlage 1 bevat de 'strikt beschermde plantensoorten'. Dit zijn in totaal meer dan 600 soorten. De lijst bevat geen soorten die in Vlaanderen leven.
- Bijlage 2 bevat de 'strikt beschermde diersoorten'. Dit is een lijst met meer dan 100 zoogdieren, meer dan 300 vogelsoorten, meer dan 100 soorten amfibieën en reptielen, meer dan 70 soorten ongewervelden en enkele soorten vissen. Deze lijst bevat heel wat soorten die ook in Vlaanderen te vinden zijn.
- Bijlage 3 bevat de 'beschermde diersoorten' die niet opgenomen zijn in bijlage 2, maar waarvoor maatregelen zijn vereist voor de instandhouding van hun leefgebieden.
- Bijlage 4 bevat een lijst van verboden middelen en methoden bij de jacht en andere vormen van exploitatie.

De soortenbeschermingsbepalingen van het verdrag van Bern zijn onvoldoende omgezet in de Vlaamse wetgeving.

Het verdrag heeft een permanent comité met afgevaardigden van de deelnemende landen. De belangrijkste

taak van dit comité is de bijsturing van de beslissingen die zijn genomen binnen het verdrag en handelen over de ontwikkeling en de noodzaken van wilde flora en fauna. Het permanent comité kan aanbevelingen doen aan de lidstaten. Zo is op advies van het permanent comité het Emerald Netwerk opgezet (Resolution n° 3, 1996). Dit netwerk omvat de gebieden met speciale beschermingswaarden zoals vastgelegd in resolutie 16. Het Emerald Netwerk vult het EU Natura 2000 netwerk aan in Centraal en Oost Europa. Het Bern-verdrag wordt ondersteund door een secretariaat van de Raad van Europa. De lidstaten zijn verplicht om op regelmatige wijze te rapporteren over het verdrag [10].

2.7 De pan-Europese biologische en landschappendiversiteitsstrategie

De pan-Europese biologische en landschappendiversiteitsstrategie is afgesloten binnen de Raad van Europa. Het is een Europese ondersteuning van het Biodiversiteitsverdrag. De Strategie werd voorgesteld in de Maastricht Verklaring (Conserving Europe's Natural Heritage – 1993) die verder bouwt op het Bern-verdrag, de Europese Natuurbeschermingsstrategie (1990), de Dobris en Lucerne Ministeriële Conferenties (1991, 1993), UNCED (1992) en andere bestaande initiatieven en programma's. De Strategie wil de uitvoering van het Bern-verdrag versterken in functie van het Biodiversiteitsverdrag. In tegenstelling tot de eerder vermelde verdragen is de paneuropese biologische en landschappendiversiteitsstrategie niet bindend. Wallonië heeft de pan-Europese Strategie al ondertekend, Vlaanderen nog niet.

De pan-Europese biologische en landschappendiversiteitsstrategie staat voor een innovatieve en pro-actieve aanpak om de degradatie van biologische en landschappelijke diversiteitwaarden aan te pakken in Europa. Innovatief omdat het als doel heeft alle biologische en landschappelijke initiatieven op een pan-Europese manier aan te pakken. Pro-actief omdat het de integratie van biologische en landschappelijke diversiteitsaspecten in de sociale en economische sectoren promoot.

De Strategie is door 54 landen van de UNECE-regio aangenomen op de derde pan-Europese Ministeriële Conferentie 'Milieu voor Europa' op oktober 1995 in Sofia, (Bulgarije) en wordt ondersteund door internationale gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties die betrokken zijn bij het natuurbehoud en de biodiversiteit in Europa.

De Strategie wordt uitgevoerd via een reeks van 5-jarige actieplannen. Het eerste actieplan (1996-2000) richtte zich op de bescherming van de belangrijkste biologische

en landschappelijke systemen, op de versterking van de onderlinge samenhang van deze systemen. Gedurende deze periode lag de nadruk op de integratie van pan-Europese prioriteiten in het nationale en internationale beleid en in andere initiatieven die voortvloeien uit de nationale biodiversiteitstrategie, programma's en plannen die elke overheid heeft opgezet om het Biodiversiteitsverdrag te implementeren.

De Strategie moet de ecosystemen, de habitats, de soorten, de genetische diversiteit en de landschappen van Europees belang beschermen door de ontwikkeling van een pan-Europees netwerk over een periode van 10 jaar. Natura 2000, het VEN en het IVON zullen deel uitmaken van dit netwerk.

De pan-Europese biologische en landschappendiversiteitstrategie wordt gecoördineerd door een gemeenschappelijk secretariaat van de Raad van Europa en UNEP en wordt ondersteund door ECNC (European Centre for Nature Conservation).

2.8 Andere verdragen

In dit hoofdstuk zijn een selectie van de voor Vlaanderen belangrijkste natuurbehoudsverdragen beschreven. Andere natuurbehoudsverdragen die zijn ondertekend door België zijn:

- Overeenkomst betreffende het behoud van de fauna en flora in hun natuurlijke staat (Londen, 1933)

- Internationaal verdrag tot bescherming van de voor de landbouw nuttige vogels (Parijs, 1902)
- Internationaal verdrag tot bescherming van vogels (Parijs, 1950)
- Benelux-overeenkomst op het gebied van de jacht en de vogelbescherming (Brussel, 1970)
- Verdrag inzake Antarctica (Washington, 1959)
- Overeenkomst inzake de bescherming van zeehonden in Antarctica (Londen, 1972)
- Overeenkomst inzake de instandhouding van de levende rijkdommen in de Antarctische wateren (Canberra, 1980)
- Protocol inzake milieubescherming bij het verdrag inzake Antarctica (Madrid, 1991)
- Overeenkomst inzake de bescherming van het cultureel en natuurlijk erfgoed (Parijs, 1972)
- Benelux-overeenkomst op het gebied van natuurbehoud en landschapsbescherming (Brussel, 1982)
- Internationale overeenkomst over tropisch hout (Genève, 1994) [319].

Lectoren

An Cliquet, Geert Van Hoorick – RUG, Faculteit Rechtsgeleerdheid

Els Martens - AMINAL, afdeling Natuur

Barbara Tieleman - Vlaamse Milieumaatschappij, MIRA

Janine van Vessem - Instituut voor Natuurbehoud

